

Futbol Seyircilerinin Demografik Özelliklerine Göre Karanlık Üçlü ve Saldırganlık Özelliklerinin İncelenmesi

Ercan POLAT¹ Samet SAĞ² Kübra UZUNTAŞ³ Sena YEŞİL⁴

Öz

Bu araştırmanın amacı, demografik özelliklere göre futbol seyircilerinin Karanlık Üçlü (Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati) kişilik özellikleri ile saldırganlık türleri (Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik) arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmaya 113 erkek 133 kadın olmak üzere toplamda 246 futbol seyircisi katılmıştır. Veriler çevrimiçi olarak Kişisel Bilgi Formu, Karanlık Üçlü Ölçeği ve Spor Seyircisi Saldırganlık Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Bulgular, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik davranışlarını sergilediğini göstermektedir. Eğitim durumuna göre anlamlı bir fark bulunmazken, maç seyretmek için tribüne gidenler daha yüksek Narsisizm puanları almıştır. Aktif spor yapanlar, yapmayanlara kıyasla daha yüksek Makyavelizm, Narsisizm, Sözel Saldırganlık ve Tahrik davranışları sergilemiştir. Korelasyonel değerlerde; Makyavelizm ile fiziksel saldırganlık arasında anlamsız ilişki, sözel saldırganlık ve tahrik arasında ise anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Narsisizm, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik ile anlamlı ilişkiler göstermiştir. Psikopati, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik ile anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Araştırma, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile saldırganlık türleri arasındaki ilişkilerin demografik faktörlere göre farklılık gösterebileceğini, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin bazı türleri ile saldırganlık türleri arasında anlamlı korelasyonlar olduğunu göstermiştir. Bu faktörlerin daha iyi anlaşılması, spor ortamlarındaki olumsuz davranışların önlenmesine ve seyirci deneyiminin iyileştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Karanlık Üçlü, Saldırganlık, Seyirci.

Examining the Dark Triad and Aggression Traits Based on the Demographic Characteristics of Football Spectators

Abstract

The aim of this study is to determine the relationship between football spectators' Dark Triad personality traits (Machiavellianism, Narcissism, and Psychopathy) and types of aggression (Physical Aggression, Verbal Aggression, and Provocation) accordingly demographic characteristics. The study included 246 football spectators: 113 men and 133 women. Data were collected online using the Personal Information Form, the Dark Triad Scale, and the Sports Spectator Aggression Scale. Findings show that men exhibit higher levels of Narcissism, Psychopathy, Physical Aggression, Verbal Aggression, and Provocation compared to women. No

¹ Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat-Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-4892-2616>, ercihanpolat@hotmail.com

²Sorumlu Yazar: Arş. Gör. Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat-Türkiye. <https://orcid.org/0009-0000-2788-860X>, samettsag@hotmail.com

³ Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat-Türkiye. <https://orcid.org/0009-0002-7072-8016>, kubrauzuntas15@gmail.com

⁴ Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat-Türkiye. <https://orcid.org/0009-0003-9261-7744>, yesilsena001@gmail.com

Atıf/Citation: Polat, E., Sağ, S., Uzuntas, K., Yeşil, S. (2024). Futbol Seyircilerinin Demografik Özelliklerine Göre Karanlık Üçlü ve Saldırganlık Özelliklerinin İncelenmesi. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 75-89. DOI: 10.32706/tusbid.1526914

Geliş Tarihi: 02.08.2024

Kabul Tarihi: 26.12.2024

Türkiye Spor Bilimleri Dergisi

significant difference was found by education, but stadium attendees scored higher on Narcissism. Active athletes displayed higher levels of Machiavellianism, Narcissism, Verbal Aggression, and Provocation compared to non-athletes. Correlational values revealed no significant relationship between Machiavellianism and Physical Aggression, but significant relationships were found with Verbal Aggression and Provocation. Narcissism showed significant relationships with Physical Aggression, Verbal Aggression, and Provocation. Psychopathy exhibited significant relationships with all three aggression types. The study indicates that Dark Triad traits and aggression types vary by demographics and that significant correlations exist between certain Dark Triad traits and aggression types. Understanding these factors may help prevent negative behaviors in sports environments and improve experiences for spectators.

Keywords: Football, Dark Triad, Aggression, Spectator.

GİRİŞ

Günümüzde toplumun yaşam tarzı, ekonomik gelir düzeyi, eğitim durumu ve yaşam kalitesi dikkate alınarak sporu genel bir tanımlama ile ifade etmek gerekirse spor, bireylerin zihinsel ve fiziksel duygularını tatmin etmede aktif rol oynarken aynı zamanda profesyonel anlamda yaşamlarını devam ettirdikleri bir olgu olarak ifade edilebilir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte spor küreselleşen ve çok büyük bir kitle tarafından takip edilen bir olgu olmaya başlanmıştır. Nitekim spor branşları arasında en popüler olanı ve en çok takip edilen ve izlenen branşlardan bir tanesi de futboldur. Futbol; teknik, taktik ve fiziksel becerilere ihtiyaç duyulan, güç ve kas dayanıklılığı gerektiren (Hoff ve Helgerud, 2004) dünyada 300 milyondan fazla erkek ve kadın katılımcısı olan en popüler spordur (Al Attar, Soomro, Sinclair, Pappas ve Sanders, 2017). Futbol literatürü incelendiğinde, seyirci (sporsever), fanatik, taraftar vb. terimlerin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bir spor faaliyetini doğrudan ya da medya aracılığıyla izleyen kişiye seyirci, takımına bağlı olan, onu ya da sporcularını takip eden, onlara olumlu duygular besleyen, onları destekleyen ve futbolla ilgili arzularını bu şekilde karşılayan kişiye taraftar denir. Maça gitmese dahi, takımını farklı yollarla destekleyen taraftarlar da bulunmaktadır. Taraftarlık, temel itibarıyla takıma gönül veren kişilerin katılımı ile gerçekleştirilen bir kent ritüelidir (Aktaş ve Mutlu, 2016; Çakmak ve Çelik, 2016). Bu noktada, stadyum atmosferini oluşturan taraftarların, şüphesiz ki sahadaki takımlar üzerindeki etkisinden söz edilebilmektedir. Marşları ve tezahüratları ile kendi takımını coşturabilen, yüreklendirebilen taraftarlar; aynı zamanda protesto ve yuhalamaları ile de rakip takımları baskı

altında tutabilmektedir. Bu bağlamda, taraftar davranışları ile ilişkili olabilecek Karanlık Üçlü kavramını ele alacağız.

Karanlık Üçlü (Dark Triad), kişilik psikolojisi alanında son yıllarda büyük ilgi gören bir kavramdır. İlk olarak Paulhus ve Williams (2002) tarafından ortaya atılan bu kavram, üç farklı kişilik özelliğini bir araya getirmektedir: Makyavelizm, narsisizm ve psikopati. Bu üç kişilik özelliği, sosyal olarak istenmeyen ve kötücül davranışlarla ilişkilendirilmektedir (Furnham, Richards ve Paulhus, 2013). Makyavelizm, manipülatif, duygusuz ve stratejik davranışlarla karakterize edilir. Makyavelist bireyler, kendi çıkarlarını ön planda tutarlar ve başkalarını kullanmaktan çekinmezler (Jones ve Paulhus, 2009). Narsisizm, abartılı öz-sevgi, üstünlük duygusu ve benmerkezcilikle ilişkilidir. Narsist bireyler, sürekli olarak dikkat ve hayranlık beklerler (Raskin ve Terry, 1988). Psikopati ise dürtüsellik, empati yoksunluğu ve antisosyal davranışlarla karakterize edilir. Psikopati özellikleri gösteren bireyler, suç ve şiddet eğilimi gösterebilirler (Hare, 1999).

Karanlık Üçlü kişilik özellikleri, bireylerin davranışlarını ve karar alma süreçlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, bu özelliklere sahip bireylerin daha fazla risk alma, dürtüsellik ve heyecan arama davranışları sergilediğini göstermektedir (Crysel, Crosier ve Webster, 2013; Malesza ve Ostaszewski, 2016). Ayrıca, Karanlık Üçlü özellikleri, kendine zarar verme, madde kullanımı ve riskli cinsel davranışlar gibi olumsuz sonuçlarla da ilişkilendirilmektedir (Jonason, Baughman, Carter ve Parker, 2015).

Spor alanında yapılan çalışmalar, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin sporcuların

performansı ve takım dinamikleri üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir. Örneğin, narsisizm özelliği gösteren sporcuların, takım içinde daha fazla çatışma yaşayabileceği ve işbirliği yapmakta zorlanabileceği belirtilmektedir (Roberts, Woodman, Lofthouse ve Williams, 2015). Psikopati özellikleri gösteren sporcuların ise saldırgan davranışlar sergileme ve sportmenlik dışı davranışlar gösterme eğiliminde olabileceği vurgulanmaktadır (Vaughan, Madigan, Carter ve Nicholls, 2019). Sonuç olarak, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri, bireylerin davranışlarını ve karar alma süreçlerini etkileyerek, spor da dâhil olmak üzere birçok alanda önemli sonuçlar doğurabilmektedir. Bu bağlamda, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin yalnızca sporcuların performansı ve takım dinamikleri üzerinde değil, aynı zamanda spor seyircisi davranışları üzerinde de etkili olabileceği düşünülmektedir. Örneğin, narsisistik eğilimleri yüksek seyircilerin, rakip takımın oyuncularına yönelik düşmanca tutumlar sergileyebileceği veya psikopatik özellikler gösteren seyircilerin, stadyumda şiddet içeren davranışlarda bulunma eğiliminde olabileceği araştırmalarla gösterilmiştir. Ayrıca, bu tür seyircilerin, hakemlere ve diğer seyircilere yönelik saldırganlık sergilemesi de sıkça gözlemlenen bir durumdur.

Spor seyircisi saldırganlığı, günümüzde spor dünyasının önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Özellikle futbol gibi popüler sporlar söz konusu olduğunda, seyirci saldırganlığı daha sık gözlemlenmektedir (Dunning, 2000). Spor seyircisi saldırganlığı, seyircilerin sporcular, hakemler, antrenörler veya diğer seyircilere yönelik sözel veya fiziksel saldırgan davranışlar sergilemesi olarak tanımlanabilir.

Futbol seyircisi saldırganlığının nedenleri arasında, takım kimliği, rekabet, öfke, alkol tüketimi ve kalabalık psikolojisi gibi faktörler yer almaktadır (Spaaij, 2015). Takımlarıyla güçlü bir duygusal bağ kuran seyirciler, rakip takımın seyircilerine veya oyuncularına karşı düşmanca duygular besleyebilir ve bu duygular saldırgan davranışlara yol açabilir (Branscombe ve Wann, 1992). Ayrıca, futbol maçlarının yarattığı yoğun rekabet ortamı ve

hakem kararlarına yönelik öfke de seyirci saldırganlığını tetikleyebilir (Dimmock ve Grove, 2005). Bu bağlamda futbol seyircisi saldırganlığı, maç deneyimini olumsuz yönde etkilemekle kalmaz, aynı zamanda sporcuların ve diğer seyircilerin güvenliğini de tehdit eder. Seyirci saldırganlığı, stadyumlarda yaralanmalara, maddi hasarlara ve hatta ölümlere neden olabilmektedir (Rookwood ve Pearson, 2012). Bu nedenle, futbol seyircisi saldırganlığını anlamak ve önlemek büyük önem taşımaktadır.

Futbol seyircisi saldırganlığını inceleyen araştırmalar, bu konunun çok boyutlu doğasını ortaya koymaktadır. Örneğin, Wakefield ve Wann (2006), yüksek düzeyde saldırganlık gösteren futbol seyircilerinin, düşük benlik saygısı, yüksek dürtüsellik ve düşük empati düzeylerine sahip olduğunu bulmuştur. Buna ek olarak, Courtney ve Wann (2010), saldırgan seyircilerin genellikle genç, erkek ve düşük eğitim seviyesine sahip bireyler olduğunu belirtmiştir.

Futbol seyircisi saldırganlığını önlemek için çeşitli stratejiler önerilmektedir. Bunlar arasında, seyircilere yönelik eğitim programları, stadyumlarda güvenlik önlemlerinin artırılması, alkol satışının sınırlandırılması ve saldırgan davranışların cezalandırılması yer almaktadır (Frosdick, 2005). Ayrıca, kulüplerin ve medyanın fair-play ve saygı değerlerini vurgulaması, olumlu bir seyirci kültürünün oluşmasına katkı sağlayabilir (Schwartz ve Barsky, 1977).

Futbol, dünya çapında milyonlarca insanı bir araya getiren en popüler sporlardan biridir. Ancak, futbolun birleştirici gücünün yanı sıra, seyirci saldırganlığı gibi olumsuz davranışlar da spor deneyimini gölgeleyebilmektedir. Seyirci saldırganlığının altında yatan faktörleri anlamak, bu sorunun çözümüne yönelik stratejiler geliştirmek için büyük önem taşımaktadır. Özellikle, Karanlık Üçlü olarak adlandırılan Makyavelizm, narsisizm ve psikopati gibi kişilik özelliklerinin saldırganlıkla ilişkisi dikkat çekmektedir (Paulhus ve Williams, 2002). Bununla birlikte, futbol seyircileri özelinde bu ilişkinin incelenmesi, seyirci saldırganlığını anlamak ve önlemek açısından değerli bilgiler sunabilir. Ayrıca, seyircilerin demografik

özelliklerinin de saldırganlık ve Karanlık Üçlü özellikleri üzerindeki etkisini araştırmak, risk altındaki grupları belirlemek ve onlara yönelik müdahale programları geliştirmek için faydalı olacaktır. Bu bağlamda, "Futbol Seyircilerinin Demografik Özelliklerine Göre Karanlık Üçlü ve Saldırganlık Özelliklerinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, futbol seyircilerinin kişilik özellikleri ile saldırgan davranışları arasındaki ilişkiyi ve demografik faktörlerin bu ilişki üzerindeki rolünü ortaya koyarak, seyirci saldırganlığını önlemeye yönelik çabalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, demografik özelliklere göre futbol seyircilerinin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile saldırganlık türleri arasındaki farklılıkları belirlemektir. Ayrıca, futbol seyircilerinin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile saldırganlık türleri arasındaki ilişkileri incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilişki tarama modeli temelinde yürütülmüştür. İlişki tarama modeli, bir durumun sonucunu etkileyen faktörler ile bu sonuç arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlar. (Creswell ve Creswell, 2017).

Örneklem Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu, 246 futbol seyircileri oluşturmaktadır. Örneklem sayısı belirlemede, iki grup arasındaki farkı değerlendirmek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. G*Power programı kullanılarak etki büyüklüğü 0.5, alfa seviyesi 0.05 ve istatistiksel güç (power) 0.95 olarak belirlenmiştir. Allocation ratio 2:1 olarak seçilmiştir. Bu parametreler doğrultusunda, minimum gerekli örneklem büyüklüğü 210 olarak hesaplanmıştır. Buna karşılık çalışmamızda, daha fazla güvenilirlik ve genellenebilirlik sağlamak amacıyla toplamda 246 katılımcı yer almıştır. Bu, çalışmanın istatistiksel gücünü artırmakta ve sonuçlarımızın güvenilirliğini pekiştirmektedir. Katılımcıların 113'ü (%45.9) erkek, 133'ü (%51.4) kadındır. Örneklem seçiminde, kolay ulaşılabilir örnekleme

yöntemi kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme, araştırmacının hedef popülasyondan ulaşılması en kolay ve en uygun olan katılımcıları seçtiği bir örnekleme yöntemidir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2018). Bu yöntem, zaman ve maliyet açısından tasarruf sağladığı için tercih edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların cinsiyet, eğitim durumu, maç seyretmek için tribüne gitme durumu, aktif olarak spor yapıyor musunuz, sorulardan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Karanlık Üçlü Ölçeği: Kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla Jones ve Paulhus (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Ermiş, Şahin ve Demirus (2018) tarafından yapılmıştır. Ölçek 27 madde 3 alt boyuttan (Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati) oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin değerlendirilmesi 5'li Likert tipi derecelendirme ile yapılmaktadır (1=Hiç Katılmıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum). Ölçeğin ilk dokuz maddesini oluşturan Makyavelizm, kendi çıkarlarını ön planda tutan, başkalarını manipüle etmekten çekinmeyen bir düşüncüyü savunan kişilik özelliğini betimlemektedir (örnek madde: Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçınm çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir). Ölçeğin 10-18 maddesini oluşturan Narsisizm, kendini üstün görme, büyülenme, kendini aşırı önemseme olarak belirtilen narsisizm kişilik özelliğinin ölçümüne yöneliktir (örnek madde: Ünlü kişilerle mukayese edilmişliğim vardır). Ölçeğin 19-27 maddesini oluşturan Psikopati, kontrolsüz hareket etme, ahlaki değerleri yok sayma, heyecan arayışında olma gibi tutum ve davranışları içeren sorulardan oluşmaktadır (örnek madde: Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur). Her bir alt boyuttan alınabilecek en düşük puan 9 ve en yüksek puan 45'tir. Alt boyuttan alınan yüksek puanlar, bireylerin ilgili kişilik özelliğine yönelik eğilimlerinin yüksek olduğunu

göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun güvenilirlik analizleri sonucunda elde edilen Cronbach alfa katsayıları sırasıyla Makyavelizm için .70, narsisizm için .79 ve psikopati için .79 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın verileri incelendiğinde ise faktörlerin Cronbach alfa değerleri Makyavelizm için .71, narsisizm için .68 ve psikopati için .75 olarak belirlenmiştir.

Spor Seyircisi Saldırganlık Ölçeği: Ölçek ilk olarak "Niçin spor seyircisi saldırgan davranıyor?" sorusu temel alınarak Şanlı ve Güçlü (2016) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçüm aracı temel alınarak Güçlü, Polat ve Yıldız (2022) tarafından yeni yapı düzenlenmiştir. Düzenlenen bu yeni yapının ismi "*Spor Seyircisi Saldırganlık Ölçeği*" olarak değiştirilmiştir. Yeni yapıya göre ölçek 18 madde ve 3 alt boyut olarak (fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik) güncellenmiştir. Ölçeğin ilk yedi maddesini oluşturan Fiziksel saldırganlık, sporun içerisindeki takım, oyuncu, yönetici, antrenör ve taraftar gibi süjelere, doğrudan fiili saldırganlık eylemlerini içeren saldırıda bulunmak, fiziki zarar vermek ve kavga etmek gibi davranışları tanımlamaktadır (örnek madde: Rakip seyirci yanlılıkla bizim tribün tarafına girdiğinde onunla kavga ederim). Ölçeğin 8-13 maddelerini içeren Sözel saldırganlık, yine sporun içerisindeki süjelere yönelik sözlü davranışları içeren küfür ve hakaret etme eylemlerini tanımlamaktadır (örnek madde: Amigoların davranışları, beni daha çok küfretmeye yöneltir). Ölçeğin 14-18 maddelerini içeren Tahrik boyutu ise; takımın başarısızlığı, yöneticilerin açıklamaları, medyada yer alan gerilim artırıcı yazılı ve görsel haberler ve tartışma programları gibi olumsuz algılanan durumların oluşturduğu gerilim duyma, kızgınlık ve tahrik olma gibi kışkırtıcı duyguların oluşumunu ifade etmektedir (örnek madde: Maç öncesi yöneticilerin açıklamaları beni rakip takıma karşı tahrik eder). Ölçeğin yeni düzenlenmiş formundaki Cronbach Alpha değerlerine bakıldığında fiziksel saldırganlık alt boyutu için .93, sözel saldırganlık alt boyutu için .92 ve tahrik alt boyutu için .88 olarak hesaplanmıştır. Mevcut çalışma kapsamında ise Cronbach Alpha değerlerine bakıldığında

fiziksel saldırganlık alt boyutu için .90, sözel saldırganlık alt boyutu için .88 ve tahrik alt boyutu için .89 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Bu araştırma tüm aşamaları, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmış olup Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 28.06.2024 tarih ve 15/26 sayılı onay alınmıştır. Veriler, 1 Mayıs 2024 tarihinde toplanmaya başlanmış ve 1 Temmuz 2024 tarihinde veri toplama süreci tamamlanmıştır. Veri toplama süreci çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar Google Forms aracılığıyla oluşturulan çevrimiçi veri toplama formuna kişisel bilgisayarları veya akıllı telefonları vasıtasıyla erişim sağlamışlardır. Ölçeklerin doldurulması, katılımcılar açısından ortalama 5 ila 10 dakika sürmektedir. Çevrimiçi veri toplama yönteminin tercih edilmesi, katılımcılara zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın araştırmaya katılma imkânı sunmaktadır. Ayrıca verilerin otomatik olarak dijital ortamda kaydedilmesini sağlayarak veri girişi aşamasında oluşabilecek hataları minimize etmekte ve veri bütünlüğünü korumaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 24 paket programı ile yapılmıştır. Eksik ya da hatalı veri girişi kontrolü yapıldıktan sonra analize alınan verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin -3 ve +3 aralığında olduğu belirlenmiştir. Jondeau ve Rockinger (2003)' e göre alt boyutların çarpıklık ve basıklık katsayılarının -3 ile +3 arasında değiştiğinde bu alt boyutlarında normal dağılım parametrelerine uygun şartlar taşıdığı belirtilmiştir. Bu nedenle verilerin analizinde parametrik analizler kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. ANOVA testinde anlamlı bir fark olması durumunda, farkın nereden kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi kullanılmıştır. Ayrıca, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, katılımcıların demografik özellikleri, cinsiyet, eğitim durumu, maç seyretmek için tribüne gitme durumu ve aktif olarak spor yapma durumları ile ilgili veriler sunulmaktadır.

Ayrıca, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile saldırganlık arasındaki ilişkiler, cinsiyet ve eğitim durumu gibi değişkenler açısından analiz edilmiştir.

Tablo 1. Ölçeklere Ait Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Makyavelizm	2.85	.948	.065	-.565
Narsisizm	2.93	.602	.413	.288
Psikopati	2.38	.695	.742	.384
Fiziksel Saldırganlık	1.49	.792	1.373	2.515
Sözel Saldırganlık	1.63	.868	1.493	1.926
Tahrik	1.80	.987	1.393	1.413

Tablo 2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

		n	%
Cinsiyet	Erkek	113	45.9
	Kadın	133	54.1
Eğitim Durumu	Lise	16	6.5
	Lisans	211	85.8
	Lisansüstü	19	7.7
Maç Seyretmek İçin Tribüne Gitmek Durumu	Evet	120	48.8
	Hayır	126	51.2
Aktif olarak spor yapıyor musunuz?	Evet	114	46.3
	Hayır	132	53.7

Tablo 2’de katılımcıların cinsiyet dağılımı, eğitim durumu, maç seyretmek için tribüne gitme ve aktif olarak spor yapma durumları incelenmiştir. Katılımcıların %45,9’u erkek, %54,1’i ise kadındır; bu da kadın katılımcıların erkeklerden daha fazla olduğunu göstermektedir. Eğitim durumu açısından, katılımcıların %6,5’i lise mezunu, %85,8’i lisans mezunu ve %7,7’si lisansüstü eğitim almıştır. Bu veriler, katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans eğitimi aldığını

ortaya koymaktadır. Maç seyretmek için tribüne gitme durumu incelendiğinde, katılımcıların %48,8’i tribüne gitmişken, %51,2’si gitmemiştir; bu da tribüne gitme konusunda katılımcılar arasında neredeyse eşit bir dağılım olduğunu göstermektedir. Aktif olarak spor yapma durumu değerlendirildiğinde ise, katılımcıların %46,3’ü aktif olarak spor yaparken, %53,7’si spor yapmamaktadır. Bu bulgu, spor yapmayan katılımcıların oranının az da olsa daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre T Testi Analizi

	Cinsiyet	n	Ort.	Std. Sp.	t	p
Makyavelizm	Erkek	113	2.96	.970	1.777	.077
	Kadın	133	2.75	.921		
Narsisizm	Erkek	113	3.02	.612	2.276	.024
	Kadın	133	2.85	.584		
Psikopati	Erkek	113	2.47	.688	2.015	.045
	Kadın	133	2.30	.693		

Fiziksel Saldırganlık	Erkek	113	1.63	.851	2.629	.009
	Kadın	133	1.37	.719		
Sözel Saldırganlık	Erkek	113	1.81	.958	2.989	.003
	Kadın	133	1.48	.755		
Tahrik	Erkek	113	1.94	1.045	2.102	.037
	Kadın	133	1.67	.921		

Tablo 3'te cinsiyete göre Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri incelenmiştir. Makyavelizm puanları açısından erkekler ve kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = ,077$). Ancak, Narsisizm puanları açısından erkekler ve kadınlar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p = ,024$). Benzer şekilde, Psikopati puanlarının cinsiyete göre dağılımında da

anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p = ,045$). Fiziksel saldırganlık puanları incelendiğinde, erkekler ve kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p = ,009$). Sözel saldırganlık puanları açısından da cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p = ,003$). Son olarak, tahrik düzeyleri incelendiğinde, erkekler ve kadınlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p = ,037$).

Tablo 4. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Analizi

	Eğitim Durumu	n	Ort.	Std. Sp.	f	p	Fark
Makyavelizm	Lise	16	2.92	1.080	.053	.948	-----
	Lisans	211	2.84	.939			
	Lisansüstü	19	2.83	.982			
Narsisizm	Lise	16	2.99	.416	.651	.523	-----
	Lisans	211	2.94	.626			
	Lisansüstü	19	2.78	.447			
Psikopati	Lise	16	2.57	.576	.664	.516	-----
	Lisans	211	2.37	.705			
	Lisansüstü	19	2.35	.686			
Fiziksel Saldırganlık	Lise	16	1.65	1.115	.500	.607	-----
	Lisans	211	1.49	.787			
	Lisansüstü	19	1.38	.485			
Sözel Saldırganlık	Lise	16	2.02	1.00	1.824	.164	-----
	Lisans	211	1.62	.878			
	Lisansüstü	19	1.50	.504			
Tahrik	Lise	16	2.13	1.24	1.051	.351	-----
	Lisans	211	1.78	.988			
	Lisansüstü	19	1.70	.684			

Tablo 4'te eğitim durumuna göre Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri incelenmiştir. Makyavelizm puanları açısından lise, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = ,948$). Benzer şekilde, Narsisizm puanları açısından da eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p = ,523$). Psikopati puanlarının eğitim durumuna göre dağılımında da anlamlı bir fark bulunmamıştır

($p = ,516$). Fiziksel saldırganlık puanları incelendiğinde, lise, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p = ,607$). Sözel saldırganlık puanları açısından da eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p = ,164$). Son olarak, tahrik düzeyleri incelendiğinde, eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p = ,351$).

Tablo 5. Maç Seyretmek İçin Tribüne Gitme Değişkenine Göre T Testi Analizi

Maç Seyretmek İçin Tribüne Gitmek		n	Ort.	Std. Sp.	t	p
Makyavelizm	Evet	120	2.91	.984	1.098	.273
	Hayır	126	2.78	.912		
Narsisizm	Evet	120	3.06	.599	3.330	.001
	Hayır	126	2.81	.581		
Psikopati	Evet	120	2.42	.725	.811	.418
	Hayır	126	2.34	.667		
Fiziksel Saldırganlık	Evet	120	1.56	.803	1.391	.165
	Hayır	126	1.42	.778		
Sözel Saldırganlık	Evet	120	1.73	.887	1.770	.078
	Hayır	126	1.54	.841		
Tahrik	Evet	120	1.91	.988	1.778	.077
	Hayır	126	1.69	.977		

Tablo 5'te maç seyretmek için tribüne gitme durumuna göre Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri incelenmiştir. Makyavelizm puanları açısından tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = ,273$). Ancak, Narsisizm puanları açısından tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p = ,001$). Psikopati puanlarının tribüne gitme durumuna göre dağılımında ise

anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p = ,418$). Fiziksel saldırganlık puanları incelendiğinde, tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p = ,165$). Sözel saldırganlık puanları açısından da tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p = ,078$). Son olarak, tahrik düzeyleri incelendiğinde, tribüne gitme durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p = ,077$).

Tablo 6. Aktif Olarak Spor Yapıyor Musunuz Değişkeni İçin T Testi Analizi

Aktif olarak spor yapıyor musunuz?		n	Ort.	Std. Sp.	t	p
Makyavelizm	Evet	114	3.09	.910	3.936	.000
	Hayır	132	2.63	.931		
Narsisizm	Evet	114	3.09	.591	3.911	.001
	Hayır	132	2.79	.580		
Psikopati	Evet	114	2.42	.695	.869	.386
	Hayır	132	2.34	.696		
Fiziksel Saldırganlık	Evet	114	1.57	.910	1.482	.140
	Hayır	132	1.42	.669		
Sözel Saldırganlık	Evet	114	1.79	1.006	2.760	.006
	Hayır	132	1.49	.702		
Tahrik	Evet	114	2.00	1.108	3.125	.002
	Hayır	132	1.62	.832		

Tablo 6'da aktif olarak spor yapma durumuna göre Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri incelenmiştir. Makyavelizm puanları açısından spor yapanlar ve yapmayanlar arasında istatistiksel olarak

anlamlı bir fark bulunmuştur ($p = ,000$). Benzer şekilde, Narsisizm puanları açısından da spor yapanlar ve yapmayanlar arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p = ,001$). Psikopati puanlarının spor yapma durumuna göre dağılımında ise anlamlı bir fark

bulunmamıştır ($p = ,386$). Fiziksel saldırganlık puanları incelendiğinde, spor yapanlar ve yapmayanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p = ,140$). Sözel saldırganlık puanları açısından ise spor yapanlar ve yapmayanlar

arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p = ,006$). Son olarak, tahrik düzeyleri incelendiğinde, spor yapma durumuna göre anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p = ,002$).

Tablo 7. Karanlık Üçlü ve Saldırganlık Arasındaki Korelasyonel İlişki

	Fiziksel Saldırganlık	Sözel Saldırganlık	Tahrik
Makyavelizm	,123	,226*	,304*
Narsisizm	,197*	,251*	,270*
Psikopati	,394*	,375*	,290*

Tablo 7'de verilen korelasyon katsayıları, Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati gibi kişilik özelliklerinin Fiziksel saldırganlık, Sözel saldırganlık ve Tahrik ile olan ilişkilerini göstermektedir. Makyavelizm ile fiziksel saldırganlık arasında pozitif bir ilişki bulunmakla birlikte ($r = ,123$), bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ancak, Makyavelizm ile sözel saldırganlık ($r = ,226^*$) ve tahrik ($r = ,304^*$) arasında pozitif ve

istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Narsisizm ile fiziksel saldırganlık ($r = ,197^*$), sözel saldırganlık ($r = ,251^*$) ve tahrik ($r = ,270^*$) arasında pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Psikopati ile fiziksel saldırganlık ($r = ,394^*$), sözel saldırganlık ($r = ,375^*$) ve tahrik ($r = ,290^*$) arasında da pozitif ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu bölümde, spor seyircilerinin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati) ve saldırganlık türleri (Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik) arasındaki ilişkileri detaylı bir şekilde ele alacağız. Araştırmamızın sonuçları, cinsiyet, eğitim durumu, maç seyretmek için tribüne gitme ve aktif olarak spor yapma durumu gibi demografik değişkenlerin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlık türleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, spor seyircilerinin kişilik özelliklerini ve saldırganlık eğilimlerini anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır.

Tablo 3'teki bulgular, cinsiyetin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati) ve saldırganlık türleri (Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik) üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Sonuçlar, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik gösterdiğini göstermektedir. Bu bulgular, literatürdeki birçok çalışmayla tutarlılık göstermektedir

(Aksoy, 2017; Archer, 2004; Eagly ve Steffen, 1986). Erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde Narsisizm ve Psikopati göstermesi, evrimsel psikoloji perspektifinden açıklanabilir. Erkekler, uzun vadeli ilişkiler yerine kısa vadeli ilişkileri tercih etme ve daha fazla risk alma eğilimindedirler (Jonason, Li, Webster ve Schmitt, 2009). Bu davranışlar, erkeklerin üreme başarısını artırmak için kullandıkları stratejilerle ilişkilendirilmektedir (Jonason ve Kavanagh, 2010). Fiziksel ve Sözel Saldırganlık açısından erkeklerin daha yüksek puanlar alması, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle açıklanabilir. Erkekler geleneksel olarak daha baskın, rekabetçi ve saldırgan olarak algılanmaktadır (Eagly ve Steffen, 1986). Bu toplumsal beklentiler, erkeklerin saldırgan davranışlarını pekiştirebilir ve normalleştirebilir (Archer, 2004). Tahrik düzeyindeki cinsiyet farklılıkları, erkeklerin daha dürtüsel ve agresif tepkiler verme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, erkeklerin daha yüksek testosteron seviyelerine sahip olmasıyla ilişkilendirilebilir (Book, Starzyk ve Quinsey, 2001). Testosteron, saldırgan davranışları tetikleyen

bir hormondur ve erkeklerdeki yüksek düzeyleri, tahrik karşısında daha agresif tepkiler vermelerine neden olabilir (Archer, 1991). Sonuç olarak, bu çalışmadaki bulgular, cinsiyetin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlık türleri üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Erkeklerin daha yüksek düzeyde Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik göstermesi, evrimsel psikoloji, toplumsal cinsiyet rolleri ve biyolojik faktörlerle açıklanabilir. Bu faktörlerin anlaşılması, cinsiyete dayalı saldırganlık ve kişilik farklılıklarının altında yatan mekanizmaları aydınlatmaya yardımcı olabilir.

Tablo 4'teki bulgular, eğitim durumunun Karanlık Üçlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati) ve saldırganlık türleri (Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik) üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, eğitim düzeyinin bu kişilik özellikleri ve davranışlar üzerinde belirleyici bir faktör olmayabileceğini düşündürmektedir. Eğitim düzeyi ve Karanlık Üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar sınırlıdır ve tutarlı sonuçlar vermemektedir. Bazı araştırmalar, eğitim düzeyi ile Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati arasında negatif bir ilişki olduğunu öne sürerken (Jonason, Slomski ve Partyka, 2012), diğer çalışmalar anlamlı bir ilişki bulmamıştır (Paulhus ve Williams, 2002). Bu çalışmadaki bulgular, eğitim düzeyinin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı yönündeki görüşü desteklemektedir. Benzer şekilde, eğitim düzeyi ve saldırganlık arasındaki ilişki de tartışmalıdır. Bazı çalışmalar, düşük eğitim düzeyinin daha yüksek saldırganlık seviyeleri ile ilişkili olduğunu öne sürmektedir (Witte ve Wiczorek, 2010). Ancak, bu çalışmadaki bulgular, eğitim düzeyinin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu durum, saldırganlığın eğitim düzeyinden ziyade diğer faktörlerden (örneğin, kişilik özellikleri, sosyal çevre, kültürel normlar) etkilenebileceğini düşündürmektedir (Anderson ve Bushman, 2002). Sonuç olarak, bu çalışmadaki bulgular, eğitim durumunun Karanlık Üçlü kişilik

özellikleri ve saldırganlık türleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, eğitim düzeyinin bu kişilik özellikleri ve davranışlar üzerindeki rolüne ilişkin tartışmalı literatür bulgularıyla uyumludur. Bununla birlikte, daha kesin sonuçlara varmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Gelecekteki çalışmalar, eğitim düzeyinin yanı sıra diğer sosyo-demografik faktörlerin (örneğin, yaş, gelir düzeyi) ve kültürel bağlamın Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlık üzerindeki etkisini incelemelidir.

Tablo 5'de maç seyretmek için tribüne gitme durumuna göre Makyavelizm, Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, belirli kişilik özellikleri ve davranış eğilimlerinin tribüne gitme durumu ile nasıl ilişkili olduğunu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Makyavelizm puanları açısından tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, Makyavelist eğilimlerin tribüne gitme durumu ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, Makyavelizm'in daha çok bireysel stratejik davranışlarla ilgili olduğunu ve toplumsal etkinliklere katılımın bu kişilik özelliği üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını öne süren literatürle uyumludur (Christie ve Geis, 1970). Narsisizm puanları açısından tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Tribüne gidenlerin narsisizm puanlarının daha yüksek olması, bu kişilerin kendilerine olan güvenlerinin ve kendilerini ön planda tutma eğilimlerinin daha fazla olduğunu göstermektedir. Narsisistik bireylerin sosyal etkinliklere katılma ve dikkat çekme arayışında olma eğilimleri, bu bulguyu desteklemektedir (Twenge ve Campbell, 2009). Psikopati puanlarının tribüne gitme durumuna göre dağılımında ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, psikopatik eğilimlerin tribüne gitme durumu ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Psikopati, genellikle antisosyal davranışlar ve empati eksikliği ile ilişkilidir ve bu çalışmanın bulguları, bu kişilik özelliğinin tribün katılımıyla doğrudan bağlantılı olmadığını öne sürmektedir (Hare, 2003). Fiziksel

saldırganlık puanları incelendiğinde, tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, sözel saldırganlık puanları açısından da tribüne gidenler ve gitmeyenler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu bulgular, maç izlemek için tribüne gitmenin bireylerin saldırganlık düzeylerini etkilemediğini göstermektedir. Saldırganlık davranışlarının daha çok kişisel özellikler ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle ortaya çıktığı düşünülebilir (Buss ve Perry, 1992). Son olarak, tahrik düzeyleri incelendiğinde, tribüne gitme durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Tahrik olma düzeylerinin tribüne gitme durumu ile ilişkili olmaması, bu davranışın daha çok bireylerin kişisel özelliklerine ve anlık duygusal durumlarına bağlı olduğunu göstermektedir. Bu çalışmanın bulguları genel olarak, tribüne gitme durumunun bazı kişilik özellikleri ve davranışsal eğilimlerle ilişkili olabileceğini ancak bu ilişkinin her zaman belirgin olmadığını göstermektedir. Özellikle narsisizm gibi bazı kişilik özelliklerinin sosyal etkinliklere katılımda daha belirgin rol oynadığı görülmektedir. Gelecekte yapılacak araştırmaların, bu ilişkilerin daha derinlemesine incelenmesi ve farklı demografik gruplar üzerindeki etkilerinin araştırılması faydalı olacaktır.

Tablo 6'daki bulgular, aktif olarak spor yapma durumunun Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm ve Narsisizm, ayrıca Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Buna göre, spor yapanlar, yapmayanlara kıyasla daha yüksek Makyavelizm, Narsisizm, Sözel Saldırganlık ve Tahrik puanlarına sahiptir. Diğer taraftan, Psikopati ve Fiziksel Saldırganlık düzeyleri açısından spor yapanlar ve yapmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Spor ortamları, rekabetçi ve hiyerarşik yapıları nedeniyle Makyavelist ve Narsisistik bireyleri cezbedebilir. Makyavelist bireyler, spor ortamlarını kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarını manipüle etme fırsatı olarak görebilirler (Gürpınar, 2014). Narsisistik bireyler ise spor başarılarını, üstünlüklerini kanıtlamak ve hayranlık kazanmak için bir araç olarak kullanabilirler (Roberts,

Woodman, ve Sedikides, 2018). Ayrıca, spor ortamlarındaki rekabet ve agresif atmosfer, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeylerini artırabilir (Sønderlund vd., 2014). Psikopati ve Fiziksel Saldırganlık düzeylerinin spor yapma durumundan etkilenmemesi, bu özelliklerin spor ortamlarından ziyade daha genel kişilik özellikleri ile ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Psikopati, dürtüsellik, empati eksikliği ve antisosyal davranışlarla karakterizedir (Hare, 1991). Fiziksel Saldırganlık ise öfke, düşmanlık ve şiddet içeren davranışları içerir (Buss ve Perry, 1992). Bu özellikler, spor ortamlarında olduğu kadar günlük yaşamda da bireylerin davranışlarını etkileyebilir. Sonuç olarak, bu çalışmadaki bulgular, aktif olarak spor yapma durumunun Makyavelizm, Narsisizm, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu, ancak Psikopati ve Fiziksel Saldırganlık üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Gelecekteki araştırmalar, spor ortamlarının Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlık üzerindeki etkisini daha derinlemesine incelemeli ve bu ilişkinin altında yatan mekanizmaları araştırmalıdır. Ayrıca, farklı spor dallarının ve rekabet düzeylerinin bu özellikler üzerindeki etkisi de incelenmelidir.

Tablo 7'de sunulan bulgular, Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati gibi karanlık üçlü kişilik özelliklerinin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik ile olan korelasyonel ilişkilerini ortaya koymaktadır. Bu bulguların tartışılması, literatürdeki çalışmalarla karşılaştırılarak ve olası nedenleri ile sonuçları ele alınarak yapılabilir. Öncelikle, Makyavelizm ile sözel saldırganlık ve tahrik arasındaki pozitif ve anlamlı ilişkiler dikkat çekicidir. Bu bulgular, Makyavelist bireylerin manipülatif ve stratejik doğalarının, sözel saldırganlık ve tahrik olma eğilimlerini artırabileceğini göstermektedir. Makyavelist bireylerin sosyal ilişkilerde kendi çıkarlarını maksimize etmeye yönelik eğilimleri, bu tür saldırgan davranışları tetikleyebilir (Jones ve Paulhus, 2014). Narsisizm ile hem fiziksel hem de sözel saldırganlık arasındaki anlamlı ilişkiler narsisistik kişilik özelliklerinin saldırgan davranışlarla olan bağlantısını desteklemektedir. Narsisistik bireylerin kendilerini üstün görme eğilimleri ve

eleştiriyeye karşı aşırı duyarlılıkları, bu tür saldırganlık biçimlerini tetikleyebilir (Bushman ve Baumeister, 1998). Ayrıca, narsisizm ile tahrik arasındaki anlamlı ilişki, bu bireylerin kolayca tahrik olabileceğini ve bu durumun saldırgan tepkilere yol açabileceğini göstermektedir. Psikopati ile hem fiziksel hem de sözel saldırganlık arasındaki yüksek korelasyon katsayıları psikopatik bireylerin saldırgan davranışlara olan yatkınlığını açıkça göstermektedir. Psikopatik bireylerin empati eksiklikleri ve antisosyal davranış eğilimleri, bu tür saldırganlık biçimlerini açıklayabilir (Hare, 2003). Ayrıca, psikopati ile tahrik arasındaki anlamlı ilişki, bu kişilerin kolayca tahrik olabileceğini ve bu durumun saldırgan davranışlarla sonuçlanabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, karanlık üçlü kişilik özelliklerinin farklı saldırganlık biçimleriyle olan ilişkilerini anlamak açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Ancak, bu ilişkilerin nedenselliği konusunda daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir. Gelecekteki çalışmalar, bu kişilik özelliklerinin saldırgan davranışlara nasıl yol açtığını daha ayrıntılı bir şekilde inceleyebilir ve bu süreçleri etkileyen diğer faktörleri araştırabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri (Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati) ve saldırganlık türleri (Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik) ile cinsiyet, eğitim durumu, maç seyretmek için tribüne gitme ve aktif olarak spor yapma durumu arasındaki ilişkileri incelemiştir. Bulgular, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek düzeyde Narsisizm, Psikopati, Fiziksel Saldırganlık, Sözel Saldırganlık ve Tahrik gösterdiğini ortaya koymuştur. Eğitim durumunun ise Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlık türleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür. Maç seyretmek için tribüne gitme durumu, yalnızca Narsisizm düzeyinde anlamlı bir farklılık göstermiştir. Aktif olarak spor yapma durumu ise Makyavelizm, Narsisizm, Sözel Saldırganlık ve Tahrik düzeylerini etkilemiş, ancak Psikopati ve Fiziksel Saldırganlık üzerinde bir etkisi olmamıştır. Bu sonuçlar, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlık türlerinin çeşitli demografik

değişkenlerle ilişkili olduğunu göstermekte ve bu ilişkilerin altında yatan mekanizmaların anlaşılmasının önemini vurgulamaktadır. Korelasyonel değerlere bakıldığında; Makyavelizm ile fiziksel saldırganlık arasında anlamsız bir ilişki, sözel saldırganlık ve tahrik arasında ise anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Narsisizm, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik ile anlamlı ilişkiler göstermiştir. Psikopati, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve tahrik ile anlamlı ilişkiler sergilemiştir. Gelecekteki araştırmalar, bu ilişkileri daha geniş örneklemelerle ve farklı kültürel bağlamlarda incelemeli, ayrıca spor ortamlarının ve diğer sosyal faktörlerin etkisini de dikkate almalıdır. Bu sayede, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve saldırganlığın altında yatan bireysel ve çevresel faktörler daha iyi anlaşılabilir ve bu özelliklerin olumsuz sonuçlarını azaltmaya yönelik müdahaleler geliştirilebilir.

Yazarların Makaleye Katkı Beyanı

Fikir/Kavram: Ercan Polat, Samet Sağ; Makale Tasarımı: Ercan Polat, Samet Sağ; Danışmanlık: Ercan Polat, Samet Sağ; Veri Toplama ve İşleme: Kübra Uzuntaş, Sena Yeşil; Analiz/Yorum: Kübra Uzuntaş, Sena Yeşil; Literatür taraması: Kübra Uzuntaş, Sena Yeşil; Makale Yazımı: Kübra Uzuntaş, Sena Yeşil; Eleştirel İnceleme: Ercan Polat, Samet Sağ; Kaynak/Malzeme: Ercan Polat, Samet Sağ; Makale Gönderimi Sorumlu Yazar: Samet Sağ

Çıkar Çatışması

Yazarların beyan edecek herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek

Bu çalışmanın yapılabilmesi için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırma tüm aşamaları, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapılmış olup, Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 28.06.2024 tarih ve 15/26 sayılı onay alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi

Kör hakemlik süreci sonrası yayınlanmaya uygun bulunmuş ve kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, K. (2017). Çalışanların fiziksel aktivite düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki: Afyonkarahisar’da Bir Uygulama. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 21-30.
- Aktaş, H., ve Mutlu, S. (2016). Futbolda finansal sürdürülebilirlik kapsamında “finansal fair play başa baş kuralı” ve Beşiktaş futbol kulübü üzerinde bir uygulama. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 223-256.
- Al Attar, W. S. A., Soomro, N., Sinclair, P. J., Pappas, E., ve Sanders, R. H. (2017). Effect of injury prevention programs that include the Nordic hamstring exercise on hamstring injury rates in soccer players: a systematic review and meta-analysis. *Sports Medicine*, 47, 907-916.
- Anderson, C. A., ve Bushman, B. J. (2002). Human aggression. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 27-51.
- Archer, J. (1991). The influence of testosterone on human aggression. *British Journal of Psychology*, 82(1), 1-28.
- Archer, J. (2004). Sex differences in aggression in real-world settings: A meta-analytic review. *Review of General Psychology*, 8(4), 291-322.
- Bayramoğlu, E. (2019). *Ölümlülük manipülasyonunun, bağlanma türlerinin ve karanlık üçlü kişilik özelliklerinin risk alma davranışına etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Book, A. S., Starzyk, K. B., ve Quinsey, V. L. (2001). The relationship between testosterone and aggression: A meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 6(6), 579-599.
- Branscombe, N. R., ve Wann, D. L. (1992). Role of identification with a group, arousal, categorization processes, and self-esteem in sports spectator aggression. *Human Relations*, 45(10), 1013-1033.
- Bushman, B. J., ve Baumeister, R. F. (1998). Threatened egotism, narcissism, self-esteem, and direct and displaced aggression: Does self-love or self-hate lead to violence?. *Journal of Personality And Social Psychology*, 75(1), 219.
- Buss, A. H., ve Perry, M. (1992). The aggression questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452-459.
- Çakmak, M. N., ve Çelik, V. O. (2016). Futbolda şiddet ve erkeklik: nefer taraftar grubu örneği. *Journal of Sociological Studies/Sosyoloji Konferansları*, 54(2), 299-331.
- Campbell, W. K., ve Foster, J. D. (2007). *The narcissistic self: Background, an extended agency model, and ongoing controversies*. In C. Sedikides ve S. J. Spencer (Eds.), *The self* (pp. 115-138). Psychology Press.
- Christie, R., ve Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Conroy, D. E., Silva, J. M., Newcomer, R. R., Walker, B. W., ve Johnson, M. S. (2001). Personal and participatory socializers of the perceived legitimacy of aggressive behavior in sport. *Aggressive Behavior*, 27(6), 405-418.
- Courtney, J. J., ve Wann, D. L. (2010). The relationship between sport fan dysfunction and bullying behaviors. *North American Journal of Psychology*, 12(1), 191-198.
- Creswell, J. W., ve Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. ABD: Sage Publications.
- Crysel, L. C., Crosier, B. S., ve Webster, G. D. (2013). The Dark Triad and risk behavior. *Personality and Individual Differences*, 54(1), 35-40.
- Dimmock, J. A., Grove, J. R., ve Eklund, R. C. (2005). Reconceptualizing team identification: new dimensions and their relationship to intergroup bias. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 9(2), 75-86
- Dunning, J. H. (Ed.). (2000). *Regions, globalization, and the knowledge-based economy*. England: OUP Oxford.
- Eagly, A. H., ve Steffen, V. J. (1986). Gender and aggressive behavior: A meta-analytic review of the social psychological literature. *Psychological Bulletin*, 100(3), 309-330.
- Elman, W. F., ve McKelvie, S. J. (2003). Narcissism in football players: Stereotype or reality. *Athletic Insight: The Online Journal of Sport Psychology*, 5(1), 38-46.
- Ermiş, S. A., Şahin, M. Y., ve Demirus, B. (2018). The adaptation of Short Dark Triad (SD3) inventory to the turkish sample: The study of validity and reliability. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 138-156.

- Fields, S., Collins, C.- L., ve Comstock, R. D. (2010). Violence in youth sports: Hazing, brawling and foul play. *British Journal of Sports Medicine*, 44(1), 32-37.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., ve Hyun, H. H. (2018). *How to design and evaluate research in education* (10th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Frosdick, S. (2005). *Frosdick, Steve-Marsh, Peter: Football Hooliganism*.
- Furnham, A., Richards, S. C., ve Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Güçlü, M., Polat, E., ve Yıldız, K. (2022). Sporda seyirci saldırganlığı ve şiddet ölçeği Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin yeniden değerlendirilmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 994-1015.
- Gürpınar, B. (2014). Makyavelizm'in sporda ahlaktan uzaklaşmaya etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 23-35.
- Hare, R. D. (1991). *The Hare Psychopathy Checklist-Revised*. Canada: Multi-Health Systems.
- Hare, R. D. (1999). *Without conscience: The disturbing world of the psychopaths among us*. New York: Guilford Press.
- Hare, R. D. (2003). *The Hare Psychopathy Checklist-Revised (PCL-R)*. Multi-Health Systems.
- Hoff, J., ve Helgerud, J. (2004). Endurance and strength training for physiological considerations. *Sports Medicine*, 34(3), 165-180.
- Jonason, P. K., Baughman, H. M., Carter, G. L., ve Parker, P. (2015). Dorian Gray without his portrait: Psychological, social, and physical health costs associated with the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 78(5), 5-13.
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D., ve Schmitt, D. P. (2009). The Dark Triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European Journal of Personality*, 23(1), 5-18.
- Jonason, P. K., Slomski, S., ve Partyka, J. (2012). The Dark Triad at work: How toxic employees get their way. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 449-453.
- Jonason, P. K., ve Kavanagh, P. (2010). The dark side of love: Love styles and the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 49(6), 606-610.
- Jondeau, E., ve Rockinger, M. (2003). Conditional volatility, skewness, and kurtosis: existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic dynamics and Control*, 27(10), 1699-1737.
- Jones, D. N., ve Paulhus, D. L. (2009). Machiavellianism. In M. R. Leary ve R. H. Hoyle (Eds.), *Handbook of individual differences in social behavior* (pp. 93-108). New York: Guilford Press.
- Jones, D. N., ve Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41.
- Kerr, J. H. (2008). A critique of the development of the competitive aggressiveness and anger scale. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(6), 721-728.
- Koruç, Z., Bayar, P., ve Arslan, F. (2004). Türkiye'de futbol fanatikleri: Sosyal kimlik ve şiddet. *Türkiye Futbol Adamları Derneği Ankara Şubesi ve Spor Toto Genel Müdürlüğü Futbol Müsabakalarında Terörün Nedenleri ve Önleme Yolları Bilimsel Araştırma Yarışması*.
- Malesza, M., ve Ostaszewski, P. (2016). Dark side of impulsivity—Associations between the Dark Triad, self-report and behavioral measures of impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 88, 197-201.
- Özdevecioğlu, M., ve Yalçın, Y. (2010). Spor tatmininin sporcuların stres ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 63-76.
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K., ve Ardiç, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of dark triad dirty dozen (DTDD-T), short dark triad (SD3-T), and single item narcissism scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14.
- Paulhus, D. L., ve Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563.
- Raskin, R., ve Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(5), 890-902.
- Roberts, R., Woodman, T., Lofthouse, S., ve Williams, L. (2015). Not all players are equally motivated: The role of narcissism. *European Journal of Sport Science*, 15(6), 536-542.

- Roberts, R., Woodman, T., ve Sedikides, C. (2018). Pass me the ball: Narcissism in performance settings. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 11(1), 190-213.
- Rookwood, J., ve Pearson, G. (2012). The hoolifan: Positive fan attitudes to football 'hooliganism'. *International Review for the Sociology of Sport*, 47(2), 149-164.
- Şanlı, S., ve Güçlü, M. (2016). Sporda Seyirci Saldırganlığı ve Şiddet Ölçeği' nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 31(76), 1-12.
- Schwartz, B., ve Barsky, S. F. (1977). The home advantage. *Social Forces*, 55(3), 641-661.
- Sønderlund, A. L., O'Brien, K., Kremer, P., Rowland, B., De Groot, F., Staiger, P., ... ve Miller, P. G. (2014). The association between sports participation, alcohol use and aggression and violence: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 17(1), 2-7.
- Spaij, R. (2015). Refugee youth, belonging and community sport. *Leisure Studies*, 34(3), 303-318.
- Stanger, N., Kavussanu, M., ve Ring, C. (2017). Gender moderates the relationship between empathy and aggressiveness in sport: The mediating role of anger. *Journal of Applied Sport Psychology*, 29(1), 44-58.
- Twenge, J. M., ve Campbell, W. K. (2009). *The narcissism epidemic: living in the age of entitlement*. ABD: Free Press.
- Vaughan, R., Madigan, D. J., Carter, L. G., ve Nicholls, A. R. (2019). The Dark Triad in male and female athletes and non-athletes: Group differences and psychometric properties of the Short Dark Triad (SD3). *Psychology of Sport and Exercise*, 43, 64-72.
- Wakefield, K. L., ve Wann, D. L. (2006). An examination of dysfunctional sport fans: Method of classification and relationships with problem behaviors. *Journal of Leisure Research*, 38(2), 168-186.
- Witte, A. V., ve Wieczorek, A. (2010). Education and aggression: The role of intelligence and socio-economic status. *Personality and Individual Differences*, 48(3), 250-255.